

Gospodarske stvari.

Trebarji ali pivine tropine kot živinska krma.

Kolika nesreča se s pivinimi tropinami zgoditi more, kaže sledeča prigodba. Od 18 glav goveje živine, katerim so se pivine tropine pokladale, je 16 glav naenkrat zbolelo in 8 od bolenih je poginilo. Te so se razparale in našlo se je, da je bil vsem želodec zelo bolen. V njem so našli neko peščeno tvarino, ki je v bližnjavi požiravnika za pest debelo plast delala in stene vampa za palec debelo pokrivala. V kapici je bila ta plast bolj tenka. Vsebinska devetogubova je bila trda in peščena, čreva so bila močno zožena in prazna.

Ko so tropine, s katerimi se je živina krmila, preiskali, našli so peščeno tvarino, kakoršna je v želodci bila. Želodčna vsebina in tropine so bile poslani kemikarju, kateri jih je kemično preiskal. Našel je v želodčevi vsebini zraven neprebavljenih travinnih sort semenskih lupin, res itd. veliko množino težke peščene tvarine pa brez vseh strupenih primeškov, nasproti temu pa prav veliko prašnatega peska v tropinah, ki se je pri prelivanju in izpiranju z vodo kot siva težka tvarina na dno vsedla. Posebna kemična analiza ali razkrojitev je pokazala 40% tujih primeškov, ki so bili bistveno ilovični pesek. Ta peščena tvarina je bila gotovo uzrok boleznim, vendar pa je brez vsakega zlobnega namena v tropine prišla. Morala je biti tropinam slučajno primešana. Ker so tropine vsakokrat več ali manj s prahom onesnažene, je to raj svetovati, da se pri pokladanju gleda, da so čiste. Dobro bi bilo, ko bi že pivarji skrbeli za čistost te goveje živini toliko priljubljene klaje.

Da zidovje ne moči in les ne gujije.

Razgreje se 5 delov terpentinovca, kateremu se 10 delov navadne smole pridene. Ta se mora poprej zdrobiti in med vednim mešanjem terpentinovcu pridjati. Ti zmesi se potem še prisuje 1 del drobno skozi sito prerešetauega lesnega žaganja. Zid, ki se hoče posušiti, se mora poprej dobro osnažiti, potem s plamenom najbolje z pomočjo navadno kleparske peči dobro pregreti in potem brž s prej povedano zmesjo prek in prek pomazati, kar se najbolje s pomočjo kakega navadnega šopka zgodi.

S pomočjo kleparske peči je mogoče smolo v vsako špranjo in razpoklino v zidu vgnati, tako, da se stena s trdno odejo prevleče, skozi katero voda ne vdarja. To se doseže, če se dosti skrbno ravna. Ko bi sem ter tje odeja smolnata ne bila posodi jednaka, se to poravnava, ako se z vročim železom po smolnati odeji pogladi. Ta zmes se more počrniti, če se ji žgane koščene moke primeša. Mogoče ji tudi je drugo bolj svetlo barvo podati, če se ji svitlejše smole in očiščenega lesnega žaganja primeša. Ta zmes je tudi za leso-

vino, ki v zemlji leži, ravno tako dobra. Sicer ta pomoček ni ravno jeden najcenejših, vendar se pa more in sme povsodi rabiti, ker nima v sebi strupenih ali grdo smrdečih vsebin in ki se vse lahko pri trgovci kupijo.

Ima pa tudi še to dobro stran, da se les z njim pomazan brž, ko se je pomazal, že na dalje rabiti more. Kdor les, katerega spodnji del v zemljo pride, s to mažo trpežen storiti hoče, bode dobro storil, ako spodnje dele še pred namazanjem v ognju ožge in potem še toplega z mažo pomaže ali v njo pomoči. Če se maža le za les nareja, žaganja ni treba.

Drugo sredstvo, s katerim sedaj na Francoskem posebno vinogradsko kolje napajajo, da bolj trpežno postane, je žajfnica, kateri se je nekoliko žveplene kisline pridjalo. Poprej se je v to svrhu modri ali kuprovi vitriol priporočal, pa se ni dobrega skazal. Tudi naši listi so ga priporočevali. Pa z njim se to ni doseglo, kar se je hotelo. Les razpoka in v razpoke vdarja voda in sploh mokrota in gujiloba se začne. Tega vitriol ni zabranil. Zato so si zdaj drugi pomoček izmislili. Žajfnica pa v les vdarja in ga z neko mastno snovjo prevleče, ki pre gujilobo zabrani. Poskusiti ne škodi.

Zoper davico pri svinjab. Spomladi in jeseni, kedar se vreme naglo menjava iz hladnega v vroče in naopak, se svinjam dostikrat in silno žrelo vname, tako, da krmo in pijačo težko požirajo. Bolenice hripavo krulijo, kratko in suho pokašljavajo in težavno dišejo. Najboljše sredstvo zoper to bolezen se priporoča gorjušičev flašter, kateri se bolenim svinjam okoli vratu ovije. Vzame se gorjušične moke, ktera se z ostrim jesihom v testo nameši in z njim capica namaže in potem boleni živali okoli vratu zavije. Kot pijača se daje z vodo zredčeno kislno mleko, v katero se nekoliko žveplenege cvetu natrosi.

Dopisi.

Od sv. Martina v Rožni dolini. (Inštalacija novega župnika.) Due 24. majnika je naša župnija slovesno in z velikim veseljem sprejela svojega novega gospodarja, župnika č. g. Jerneja Voh-a, katerega so nam prečastiti patron, kapitelj Strašburški, izvolili in visokočastiti gospod častni korar in dekan Fr. Juvančič slovesno inštalirali ter v obilnem številu zbranim faranom predstavili. Novega g. župnika sicer že dobro poznamo, ker so delj časa v naši sosesčini pri Novicerkvi službovali, pa prav za to smo jih s toliko odkritosrčnejšim veseljem sprejeli, kajti prepričani smo, da smo dobili razumnega, skrbljivega in vnetega dušnega pastirja, ki bodo nam radi svetovali, pomagali in za nas skrbeli, kolikor bodo mogli. Krepke besede velečastitega g. dekana in prijazni pozdrav č. g. župnika sta nas v tem prepričanju potrdila. Pri slovesni inštalaciji so g.

župnika počastili vsi duhovniki naše dekanije, izvzemši enega, ki je bil zadržan, in zraven še dva tuja gospoda, po njih pa je s tem bila počeščena tudi cela župnija. Po cerkveni slovesnosti so se zbrali duhovni in še nekteri drugi gostje v farovžu, kder so pri zlahtni kapljici navdušene napitnice in prijazni pogovori vzbudili občno zadovoljnost in radost. Bog daj, da bi novi gospod župnik pri sv. Martinu doživeli še mnogokrat enako vesele ure!

Iz gornjeradgonskega okraja. (Izdajalec m.) Erjav kakor Judaž bodi, naj ga pes za plotom jé, ki tuj jezik bolj čisla od lastnega in s tem odobrava krivice, katere nam zadevajo zagrizeni protivniki našega naroda. Tako je pisal že pred 70. leti vrli naš pesnik Štefan Modrinjak. „Sram vas bodi pred vsem slovenskim svetom, kajti pljuvali ste v lastno skledo“. S temi besedami časti „Gospodarjevo“ pismo iz Dunaja vas, kateri ste proti Slovencem namerjene prošnje podpisali in šli v zanjke ptujskemu debelokožnemu dohtarju, ki bi nas vse v žlici vode rad vtopil, če bi mu le bilo mogoče. Sto goldinarjev proti prevrtanemu krajcarju sme se staviti, ka vi zasleplenci, ki ste iz gornjeradgonskega okraja Mibaličevemu Honzu v krošnjo hopnoli, vsi vkup ne veste, koliki razložek je med tem, kar sami svetli cesar nam, Njim vselej vrnim Slovencem, za naše narodno življenje kot neobhodno potrebno pripoznajo in priželijo, in med onim, kar nam priželijo taki ljudje, kakoršen je tisti možicej, ki vas zdaj po širokem svetu v svoji krošnji okoli nosi, da se vam pametni Nemci smeji, pošteni Slovenci pa sramujejo in vas zaničujejo. Rečem vam, ka je razložek tolik, kakor je med hlebom in kamnom, med ribo in kačo, med jajcem in žlaprdkom, med pečenim puranom in paženim komarom. Zatoraj se vam naj roka posuši, s katero ste podpisali ali podkrižali nemškutarske prošnje! Kar se tiče davkov, nosita Nemeec in Slovenec jednaka bremena, tedaj je tudi v redu, da imamo glede narodnosti jednake pravice, kakor jih imajo Nemci, in svetli cesar hočejo, da se nam te pravične, v slovenskih prošnjah izražene želje izpolnijo. Narodni Slovenci želijo namreč, ka uradniki na slovenskej zemlji morajo znati popolnoma slovenski govoriti, da njih ljudstvo lahko razumé, kajti ljudstvo nije zavoljo uradnikov na svetu, ampak uradnik vleče zato svojo plačilo, da posluži ljudstvu, ki ga plačuje. Svetli cesar to za prav spoznaja, nemčurji pa bi toto prirojeno pravico radi na glavo postavili in zahtevajo: Slovencem se mora nemški dopisovati, da bo uradnike ležej stalo. Slovenski narodnjaki zahtevajo dalje: na Slovenskem se mora deca slovenski podučevati, to se pravi, deca morajo, razve krščanskega nauka v maternem jeziku dobro čitati, pisati in računiti umeti, poprej kakor se jim nemščina v glavo zabijati počne. Tudi to svetli cesar za pametno spoznajo in vsak, kdor ima v glavi možgane, pa

ne sena ali slame, lahko sprevidi, da se deca le ona čemu nauči, če popolnoma razumé to, kar jim učitelj razlaga. Vkljub temu, ka je po štiri, pet, šest let vsak dan šiba pela, korbač žvižgal, in kečka se pipala, še se pri Negovi, Kapeli i. t. d. nikdor ni nemščine naučil in se nje ne boče, če pozneje ne gre v mesto v šolo, ali nekaj časa kam na nemško služiti, kar je prav pametno. Ko bi, postavim, Lukovnjak ne bil hodil v Radgono in v Maribor v šolo, pri sv. Juriji bi se nemščine nikdar ne naučil, in moral bi z Mubičko slovenski govoriti, kar bi sicer ne bila ne sramota, ne greh. Brez lamanja polovičanske nemščine bi morebiti gde kak „Krucereberija“ plužil, sejal in slovenski Boga molil, med tem ko z njo po krčmah pijančuri, razsaja in po nemški preklinja. — Kako pa sta subi Pihl in debeli Puff med bregušarske nemškutarje zablodila, naj sam Bog ve, Egiptovski Jožef je prerokoval: sedem subih krav pomeni sedem slabih let, in te bodo požrle one debele. Subi je nemčursko prošnjo dvakrat podpisal, za Črešnjevce in za Orehovce; kaj pomeni to? Za zdaj toliko, če Bog da zdravja, še bomo se more biti večkrat videli.

Jüri Žilavec, kmečki sin.

Iz Ljubljane. (Banka „Slavija.“) Iz ravnokar razposlanega nam letnega poročila banke „Slavije“ posnemamo naslednje številke: Leta 1881 znašali so skupni dohodki zavarovalnin in obresti 1.789.159 gld. 54 kr., skupni znesek škod pa 865.412 gld. 11 kr. Rezervni fondí znašali so dne 31. decembra 1881 5.303.547 gld. 65 kr. efektivno premoženje bankino pa 4.912.082 gld. 22 kr., tedaj za 478.705 gld. 48 kr. več ko koncem leta 1880. — To premoženje bilo je vloženo takole: 2.351.623 gld. 18 kr. v vrednostnih papirjih, 276.374 gld. 12 kr. v posojilnicah, 663.221 gold. 49 kr. v posojilih na zemljišča, 174.144 fl. 41 kr. v posojilih na lastne police, 758.279 gld. 65 kr. v posojilih na osobni kredit uradnikom in penzionistom, 3300 gld. v posojilih na menjice, 520.518 gld. 7 kr. vrednosti lastnih hiš, ostalo pa je bilo v gotovini v blagajnicah. Za terjati imela je banka pri členih za neplačano zavarovalnino 322.637 gld. 2 kr., pri zastopnikih pa 305.331 gld. 99 kr.; kako je previdna glede svojih terjatev, dokazuje to, da imajo glavni in okrajni zastopniki pri njej deponiranih kavcij v gotovini 106.929 gld. 40 kr. — Glavna blagajnica prejela je leta 1881 145.310 poštnih nakaznic za 1.398.549 gld. 9 kr., tedaj povprečno vsak dan 400 nakaznic. Ako omenimo konečno še, da je banka v 12 letih svojega obstanka plačala za cela za škode 6.326.305 gld. 77 kr., posneli smo v kratkem vse važnejše številke iz omenjenega letnega poročila in veseli nas. Zamoreno konstatirati od leta do leta večji in sijajnejši napredek tega velicega slovanskega denarnega zavoda, ki najbode slovenskemu občinstvu najtopleje priporočen.

Iz Ptuja. (Narodni dom) kupili so si Slovenci in dne 29. maja so ga slovesno odprli. Hiša je velika, prostorna, dobro zidana. V prvem nadstropju nastanjena je sedaj čitalnica. Kraj dvorišča pozidan je mostovž, da se iz njega lahko vstopa v sleberno hišo. Ob konci je prostorna, krasna dvorana, zraven pa 3—4 hiše, vse je dobro popravljeno, okusno priredjeno in za svečanost lepo nakinčano. Na ulico visijo 3 prekrasne zastave nad napisom z zlatimi črkami: Narodni dom. Gostov so napolnjene vse prostorije, da je sparica velika. Došli pa so od vseh strani, raznega stanu in spola, vsi veseli, da so Ptujski Slovenci toliki požrtvovalni narodnjaki. Iz Gradeca so došli drž. poslanec Herman, profesorji dr. Krek, dr. Klemenčič, akad. društvo „Triglav“ in več iskrenih Hrvatov in Srbov; iz Maribora: dr. Radaj, dr. Pekolj, v imenu čitalnice g. Simon, urednik Slov. Gospodarja in še 38 narodnjakov; iz Ormoža smo videli dr. Geršaka, iz Celja profesorja Kosija, iz Budimpešte dr. Turnerja itd. Kmetiskih ljudij bilo je mnogo iz okolice. Blizu 9. ure zasvira dobro izurjena godba in potem pozdravi g. dr. Gregorič zbrane goste; zatem zapojejo pevci: Molitev, Pozdrav. Potem pa razveseljuje po vsem Slovenskem znani iskreni narodnjak, izborni učenjak in govornik č. g. Božidar Rajč s svojim slavnostnim govorom občestvo tako, da je vse zavzeto in hvaležno pritrjevalo in ploskalo. Govor je treba čuti, opisati ga ni lahko; če ga dobimo, ga radi objavimo! Navesti hočemo le, da se je hvaležno spominjal blagih mož, ki so največ pripomogli, da imamo v Ptuji „Narodni dom“, gospodov: dr. Čuček, dr. Gregorič, dr. Ploj, profesorji in uradniki ptujski, trgovec Jurca, in še posebno g. J. Urbanec. Okolo polnoči ko je program bil sijajno završen, začel se je ples. Mnogo gostov je se s polnočnim vlakom odpeljalo. Bodi za veseli večer prisrčna hvala ptujskim domoljubom, govorniku, pevcem, godcem, sploh vsem, ki so pomagali. Ptujskih nemčurjev ni bilo videti. Živela slovenska domovina!

Iz Dravinjske doline. (Letina, smrt.) V naši dolini je slana na Križevu po polji mnogo škode napravila, naj več je trpela sočiva, koje so nekteri na novo posadili; pa kaj, da že prvo seme so marsikteri morali kupiti in zdaj ga je pa že težko dobiti. Kolikor je splošno znano, je slana zadela najostreje od Loč do Monsberga. K sreči ni vinskim goricam ravno kaj škodovalo, le kjer je nizko je nekaj osmodilo. Pa v zimskem času so nekatere gorice bile hudo trpele, zlasti ktere so proti severnim vetrovom obrnjene; te so po nekkih krajih še celo videti, kakor je bilo o sv. Juriji. Blizo železniškega tunela pod Lipoglavo je se 26. t. m. nek revež, Anton Pušnik, po domače Slamnjevok pintar, proti večeru na neko gruško obesil. Bil je že blizo 70 let star. Kaj je krivo njegove žalostne smrti, se prav ne more vedeti; kakor se lahko sodi, se mu je mešalo.

Bil je sicer vinu in žganju vdan, pa isti dan je dopisniku dobro znano, da ni bil pijan. Bog mu bodi milostljiv.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Pod vodstvom grofa Hohenwarta so naši slovenski poslanci bili pri ministrih Taafe in Pražaku in se zahvalili, da sta Slovencem djanski pripomagala do jezikovne enakopravnosti pred sodnijami. Državni zbor je odložil zborovanje do novembra. Sedaj pridejo deželni zbori na vrsto; štajerski je sklican na den 12. junija. — Med Nemci stopa na javnost nova stranka, imenovana „deutsche Volkspartei“; ker obeta Slovanom prijazna biti, sovražijo to stranko vsi zagrizeni liberalci, čijih glasilo je „Tagespost“. — V Pragi sešli so se česki in poljski zdravniki in naravoslovci ter se pobratili. Drugo leto hočejo zborovati v Zagrebu in pozneje v Ljubljani, da spoznajo brate Hrvate in Slovence. — Vojaške vaje se po nekod ne morejo vršiti, ker preveč razsajajo osepnice. — Ogerski poslanec Onody je v državnem zboru očital Judom, da so v Tisza-Eslar, dne 1. aprila vgrabili 14letno deklico kristijanko, jo zavlekli v svojo molnico, zaklali in s krvijo zamesili presne kruhe. Mati toži judovskega duhovna. Magjari so vsled tega močno razjarjeni. — Ljubljanski mestni zastop je sklenil slovenski uradovati, prošnjo odposlati za vpeljavo slovenščine v srednjih šolah in za deželno nadsodnijo s sedežem v Ljubljani. — Svečanosti v Zagrebu prilično 20letnice pevskega društva „Kolo“ udeležilo se je blizu 200 Slovencev, ki so pod vodstvom dr. Tavčarja bili sijajno sprejeti. Na Jelačičevem trgu opravljal je kanonik dr. Rački slovansko sv. mešo, katero je kardinal Mihajlovič vsled pritiska Magjaronov težko, a itak dovolil. Navdušenost bila je vseskozi velika. — Novačenje ali rekrutiringa v Bosni in Hercegovini je se redno vršila povsod. Novinci dobijo vseskozi modro ali plavo obleko in orožje, kakoršno ima cesarska vojska. Vojaška prisega se jim glasi: Prisegam pri Bogu vsemogočnem, da bodem zvest cesarju in kralju Franu Josipu in poslušen vsem ukazom svojih višjih, celo v nevarnosti življenja.

Vnanje države. Francozi in Angleži so nameravali s pomočjo vice-kralja Egipt pograbit. Uže so poslali tje 12 mogočnih železnih oklopic. Toda sultan je zvita buča, naščuva oficirje pod vodstvom Arabi-paše proti vice-kralju. Ob enem je Bismark, Avstrija, Italija in Rusija proti angleško-francozkemu vmeševanju v egipovske zadeve. V zadregi in smrtni nevarnosti prosi sedaj vice-kralj sultana na pomoč, ker mu Angleži in Francozi ne upajo vojakov izbarkati. No, in to je sultan ravno želel, pa Bismark tudi; sedaj gre Osman-paša v Egipt bržčas odstavljat nesrečnega vice-kralja; 10.000 turških vojakov se zbira na otoku Rod. Kaj bodo sedaj Angleži in Francozi